

ВИСНОВОК

попередньої експертизи про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

ОРЛИКА МИХАЙЛА ВАСИЛЬОВИЧА

на тему: «Еволюція системи кредитування в наддніпрянській Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)», поданої на здобуття ступеня

доктора філософії у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – Економіка

Рецензенти, які призначені Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 3 від 25.10.2021 р.):

д.е.н., доцент Зайченко В.В.,

к.е.н., доцент Попов В.М.

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої експертизи дисертації Орлика Михайла Васильовича «Еволюція системи кредитування в наддніпрянській Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)» (протокол № 2 від 29.11.2021 р.) прийняли таке рішення:

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Вважаємо, що дисертантом вдало обрана проблематика дослідження, вона становить науковий інтерес та має цілком обґрунтовану актуальність. Дослідження, що висвітлюють питання залучення фінансових ресурсів для розвитку малого та середнього підприємництва, є актуальними на всіх етапах розвитку ринкової економіки, що актуалізує дослідження фінансового ринку в історичному контексті. Враховуючи увесь комплекс багаторічних досліджень зарубіжних та українських учених, слід зауважити, що існуючі наукові доробки не містять комплексного дослідження еволюції системи кредитування у Наддніпрянській Україні імперського періоду другої половини XVIII – початку XX ст. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення подальшого комплексного дослідження еволюції системи кредитування у

Наддніпрянській Україні другої половини XVIII – початку XX ст., що обумовлює актуальність даного дослідження для сучасної вітчизняної банківської практики. Обравши для дослідження актуальну, але не повною мірою розроблену тему в українській економічній науці, дисертант провів системний та комплексний аналіз наукових праць та документальних джерел з проблем становлення та розвитку системи кредитування в Наддніпрянській Україні, що дало можливість встановити основні тенденції наукового осмислення цього напрямку досліджень та з'ясувати коло питань з економічної теорії, історії економічної думки та економічної історії України, які потребують подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося відповідно до загального напряму науково-дослідницької теми кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету «Фінансово-кредитне регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності» (державний реєстраційний номер 0107YU000004).

Оцінювання відповідності дисертації вимогам, передбаченими пунктом 10 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167.

Дисертацію Орлика М.В. подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконано здобувачем особисто. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розкритті теоретико-методологічних засад та практичних аспектів еволюції кредитування Наддніпрянської України другої половини XVIII – початку XX ст., виробленні практичних рекомендацій щодо використання історичного досвіду при вдосконаленні кредитування в сучасній Україні.

Найбільш вагомі теоретичні і практичні наукові результати, які характеризують новизну дослідження, одержані автором особисто, полягають у наступному:

удосконалено:

- теоретичні підходи щодо дослідження історичного генезису поняття «кредит» як економічної категорії з метою виокремлення сутнісних ознак та критеріїв функціонування кредиту на різних історичних етапах формування ринкової економіки;

- теоретичні положення щодо механізму кредитування, який застосовувався банківськими та небанківськими громадськими, приватними та державними установами у період становлення ринкового господарства у другій половині XVIII – початку XX ст.;

- періодизацію розвитку системи кредитування на теренах Наддніпрянської України у другій половині XVIII – початку XX ст. як елемента моделі ринкових відносин;

- класифікацію видів та форм кредитування, які застосовувалися на українських землях у другій половині XVIII – початку XX ст.;

- методологію дослідження банківської системи України в історико-хронологічному та проблемно-концептуальному аспектах з урахуванням сучасного стану розвитку економічної науки з метою виявлення тенденцій та закономірностей, які впливають на розвиток кредитних відносин у сучасних умовах трансформації вітчизняної економіки;

набули подальшого розвитку:

- наукова оцінка теоретичного доробку праць вітчизняних учених щодо становлення та розвитку кредитної системи на теренах Наддніпрянської України у другій половині XVIII – початку XX ст.;

- теоретико-методологічні підходи до вивчення теорії кредиту з метою визначення його суті та ролі у процесі відтворення;

- розкриття особливостей процесу формування та розвитку на українських землях системи кредитної кооперації, як основи дрібного

короткострокового кредитування та розвиток іпотечного аграрного кредитування, як основи довгострокового кредитування;

- дослідження становлення та розвитку банківництва на українських землях у другій половині XVIII – на початку XX ст. з метою врахування вітчизняного історичного досвіду для вирішення проблем сучасної банківської системи України.

Значення одержаних результатів для теорії і практики полягає у тому, що через призму проведеного ретроспективного аналізу еволюції системи кредитування на теренах Наддніпрянської України у другій половині XVIII – початку XX ст. розроблено та науково обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо застосування вітчизняного досвіду та вирішення актуальних проблем функціонування та розвитку кредитної системи в сучасній Україні.

- Результати дисертаційного дослідження будуть враховані при реалізації державної політики у фінансово-кредитній сфері Національного Банку України (довідка № 14-0004/112752 від 26.11.2021 р.).

- Рекомендації та пропозиції, що викладені в дисертації, використані у практичній діяльності філії «Центрального Макрорегіону публічного акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» при розробці регіональної політики розвитку кредитних відносин (довідка № 831 від 16.11.2021р.).

- Основні положення та результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького під час формування навчально-методичного забезпечення при викладанні навчальних курсів: «Історія економіки та економічної думки», «Економічна історія», «Гроші і кредит», «Фінанси», «Економічна теорія», «Фінансова економіка», «Міжнародні фінанси» тощо (довідка №305/04-а від 20.10.2021 р.)

- Вагома частина результатів дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Центральноукраїнського національного технічного

університету під час формування навчально-методичного забезпечення при викладанні навчальних курсів: «Історія економіки та економічної думки», «Економічна історія», «Гроші і кредит», «Фінанси», «Економічна теорія», «Фінансова економіка», «Міжнародні фінанси» тощо (довідка №45-15-49-14/18-9650 від 16.11.2021р.).

Кількість наукових публікацій. Публікації автора повністю висвітлюють положення дисертаційного дослідження. Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 15 наукових працях загальним обсягом 3,6 друк. арк. (особисто автору належить 3,4 друк. арк.), з них 1 стаття опублікована у науковому журналі, що включена до наукометричної бази Web of Science, 5 статей у фахових виданнях України категорії «Б», 9 – в інших виданнях.

Серед статей у наукових виданнях, які включені до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, є: Orlyk S., Palchevich G. & Orlyk M. Mutual credit societies of Naddnieper Ukraine in the credit system of the Russian Empire (second half of 19th - early 20th century). Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. Т. 4. № 39. С. 415-428. <https://doi.org/10.18371/.v4i39.241407> (Web of Science, Index Copernicus). URL: <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/3341>

Серед статей у фахових українських виданнях є:

Орлик М. В. Зародження банківської кредитної системи в Російській імперії у другій половині XVIII – на початку XIX ст. Центральноукраїнський науковий вісник. 2018. Вип. 1 (34). С. 75–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_10 (Index Copernicus, CEEOL, CrossRef); Орлик М.В. Еволюція лихварства в Наддніпрянській Україні (друга половинна XVIII – початок XX ст.). Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2019. № 1. С. 6–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2019_1_4 (Index Copernicus, CEEOL, CrossRef); Орлик М. В. Розвиток банківського кредитування в Наддніпрянській Україні у другій половина XIX – на початку XX ст.

Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 42. С. 217–223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_42_28 (Index Copernicus, CEEOL, CrossRef); Орлик М.В. Розвиток дрібного кредитування у Наддніпрянській Україні у другій половині XIX – на початку XX сторіч. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2020. № 5 (38). С. 83–96. URL: [http://economics.kntu.kr.ua/pdf/5\(38\)/10.pdf](http://economics.kntu.kr.ua/pdf/5(38)/10.pdf) (Index Copernicus, CEEOL, CrossRef); Орлик М. В. Еволюція економічної думки в контексті проблеми кредитування у другій половині XVII – середині XIX ст. Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький, 2020. Вип. 47. С. 121–126. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=922980> (Index Copernicus, CEEOL, CrossRef).

Основні положення та результати дисертації обговорено та схвалено на 9 міжнародних, всеукраїнських і науково-практичних конференціях, а саме: The Fourth International Congress Of Numismatics After Second World War «100 Years Since Great Unification Of Alba Iulia in 1 December 1918» (м. Брашов, Румунія, 2018 р.); II міжнар. наук.-практ. конф. «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України» (м. Кропивницький, 2019 р.); II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (м. Кропивницький, 2019); XIII міжнар. наук. конф. «Історія торгівлі, податків та мита» (м. Дніпро, 2019); III міжнар. наук.-практ. конф. «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України» (м. Кропивницький, 2020); всеукр. наук.-практ. конф. «Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств» (м. Кропивницький, 2020); III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (м. Кропивницький, 2020 р.); міжнар. нумізматична конф. «Белорусському рублю – 25» (м. Мінськ, Білорусь, 2020); IV International Scientific and Practical Conference «Results of modern scientific research and development» (Madrid, Spain, 2021).

Позитивно оцінюючи рівень проведеного наукового дослідження та запропонованих рекомендацій, необхідно відзначити ряд дискусійних положень:

У вступі, де описуються методи дослідження, незрозуміло, з використанням яких методів написано розділ 1, оскільки згадуються лише пункти розділу 2 та 3.

Завеликі висновки до розділу 2 – майже 6 сторінок, та до розділу 3 – 4 сторінки.

Замалий обсяг п. 1.1 та п. 3.1 у порівнянні з іншими параграфами. Це має право на існування, але п. 3.1 – лише 5 сторінок, тому доцільно було його об'єднати з іншими. Тим більше, що в розділі 3 – чотири параграфи.

Повнота опублікування результатів дисертації. Усі відзначені наукові публікації можливо зарахувати за темою дисертації. У відмічених публікаціях здійснено обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків.

Особистий внесок здобувача. Основні результати дисертаційної роботи отримані автором самостійно.

Дисертаційна робота Орлика М.В. відповідає вимогам МОН України та вимогам п.10 Постанови КМУ від 06.03.2019 № 167 «Тимчасовий порядок присудження ступеня доктора філософії».

Дисертаційну роботу викладено на 320 сторінках машинописного тексту, з них основного тексту – 205 сторінок. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (532 найменувань), 36 додатків.

Висновок. Таким чином, за новизною та актуальністю, науковою значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення у науковій періодиці, за станом оформлення дисертаційне дослідження відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій доктора філософії, вимогам п. 9, 10, 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про присудження ступеня доктора філософії» щодо здобуття ступеня доктора філософії. На підставі вищевикладеного дисертаційне дослідження Орлика Михайла Васильовича на тему «Еволюція системи кредитування в Наддніпрянській Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, положення якої розв'язують важливі наукові проблеми.

Рекомендовано прийняти до захисту дисертаційну роботу Орлика Михайла Васильовича на тему: «Еволюція системи кредитування в Наддніпрянській Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)».

Запропоновано офіційних опонентів, які є провідними фахівцями із заявленої спеціальності та за темою дисертації:

- ПАНТЕЛЕЙМОНЕНКО АНДРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ д.е.н., проф., професор кафедри грошового обігу і кредиту, вищого навчального закладу «Полтавський державний аграрний університет, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин».

- ШВЕЦЬ ВОЛОДИМИР ЄВГЕНОВИЧ к.е.н., доц., професор кафедри обліку і аудиту, вищого навчального закладу «Львівський національний університет імені Івана Франка».

Рецензенти:

Завідувач кафедри

економіки та підприємництва

Центральноукраїнського

національного технічного університету,

доктор економічних наук, доцент

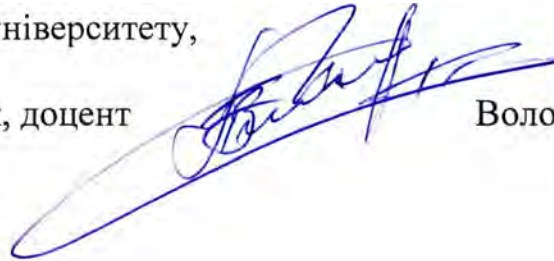
Володимир ЗАЙЧЕНКО

Доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Центральноукраїнського

національного технічного університету,

кандидат економічних наук, доцент

Володимир ПОПОВ

30.11.2021 р.

Підписи рецензентів д.е.н., доц. В.Зайченка та к.е.н., доц. В.Попова засвідчую:

Проректор з наукової роботи

Центральноукраїнського національного

технічного університету, д.е.н., проф.

Олександр ЛЕВЧЕНКО